

1926
Seria C.

Imprimat legal 9. APR. 1926 No. 23.

CUNOSTINTE FOLOSITOARE

Seria C.

DIN LUMEA LARGĂ

CUȘ DIRECTIVA REDACȚIONALĂ A D-LUI PROF. UNIVERSITAR
I. SIMIONESCU

DANEMARCA

DE

MAGDA D. NICOLAESCU

Seria C.

CARTEA ROMÂNEASCĂ

No. 23.

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE”

Biblioteca cu caracter enciclopedic, pentru lămurirea pe înțelesul tuturor a problemelor din domeniul științific și geografic. Apare sub direcția *D-lui I. Simionescu*, prof. la universitatea din Iași, Membru al Academiei Române, fost secretar general la Ministerul de Instrucție.

Fiecare broșură de 32 pag. cu figuri, costă numai 4 lei. Se primesc și abonamente și anume pentru 20 numere 60 lei, trimiși prin mandat poștal pe adresa «*CARTEA ROMÂNEASCĂ*», *B-dul Academiei, 3 București*.

Seria A. „Știința pentru toți”.

- No. 1. Cum era omul primitiv de *I. Simionescu*.
- „ 2. Viața omului primitiv de *I. Simionescu*.
- „ 3. Gazurile naturale de *I. Simionescu*.
- „ 4. Albințele de *T. A. Bădărău*
- „ 5. Diabetul, îngrășarea, gălbănirea de *Dr. Căhănescu*.
- „ 6. Raze vizibile și invizibile de *C. V. Gheorghiu*.
- „ 7. Viața microbilor de *Dr. I. Gheorghiu*.
- „ 8. Furnicile de *T. A. Bădărău*.
- „ 9. Viața plantelor de *I. Simionescu*.
- „ 10 11. Pasteur de *C. Moțaș*.
- „ 12. Soarele și luna de *I. Simionescu*.
- „ 13. Telefonii fără fir de *Tr. Lalescu*.
- „ 14. Porumbeii Mesageri de *V. Sadoveanu*.
- „ 15. Planeta Marte de *Ion Pașa*.
- „ 16. Dela Omer la Einstein de *General Sc. Panaitescu*.
- „ 17. Cum vedem de *Dr. I. Glăvan*.
- „ 18. Razele X. de *Al. Cișman*.
- „ 19. Omul dela Cucuteni de *I. Simionescu*.
- „ 20. Protozoarele de *I. Leșci*.
- „ 21. Fulgerul și trăsnetul de *C. G. Brădeșteanu*
- „ 22. Nebuloasele gazoase de *M. E. Herovanu*
- „ 23. Bacteriile folositoare de *I. Popu-Câmpeanu*.
- „ 24. Scrisori cerești (Meteorite) de *I. Simionescu*.
- „ 25. Din istoricul electricității de *Stel. C. Ionescu*.
- „ 26. Mercur și Venus de *C. Negoită*.
- „ 27. Reumatism și arteroscleroza de *Dr. M. Căhănescu*.
- „ 28. Oamenii de inițiativă, de *Apostol D. Culia*.

Seria C.

No. 23

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE
DIN LUMEA LARGĂ

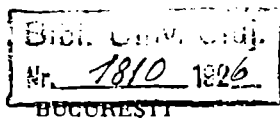

DANEMARCA

DE

MAGDA D. NICOLAESCU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Editura „CARTEA ROMANEASCA”

71727

Cereți din timp:

CALENDARUL GOSPODARILOR

PE ANUL 1926

Intocmit de I. SIMIONESCU.

22216

Fiind cel mai răspândit Calendar din câte sunt scrise pentru folosința cărturarilor de la sate, e nevoie să se facă din vreme comanda exemplarelor dorite.

Fiind alcătuit după un plan sistematic cuprinzând istorie, literatură, sfaturi economice și igienice, poate servi de minune drept carte de citire la cursurile de adulți și complimentare. An cu an se completează. Se pot căpăta și calendarele din ceilalți 5 ani, rămânând un număr de tot restrâns, anume ținut pentru cerințele bibliotecilor populare.

Cererile de comandă se pot adresa de pe acum editurii *Cartea Românească*, B-dul Academiei 3. București.

22216.1

DANEMARCA

I.

Intindere și așezare.

Spre partea de miază-noapte a continentului nostru, Peninsula Iutlanda cu un roi de insule desparte Marea Baltică de apele sălbatice ale Mării Nordului, formând aproape o punte între trunchiul continentului european și Scandinavia. Toate împreună alcătuiesc o țărișoară de 43.017 km², odată și jumătate cât Moldova; e Danemarca. Rar se poate întâlni un amestec mai ciudat de apă și pământ. Valurile celor două mări vecine, vin din toate părțile să se sfarme de coaste, aci creștându-le în fiorduri adânci și liniștite, aci învâlburându-se mânioase prin strâmători și belturi.

Deși printre ținuturi al căror cer e rareori senin, Danemarca totuși, luminoasă și plină de verdeață, cu pădurile sale dese și torente iuți, cu câmpuri ondulate și mulțime de orașe pitorești, cu pământuri joase și insule nenumărate, pare un întins parc înfrățit cu soarele.

Iutlanda formează singură două treimi din Danemarca. E cea mai netedă peninsulă a Europei. Pe marginea-i apuseană se încheagă aceeași coastă joasă, robită de apele mării, ca și a Olandei. Un brâu de insule nisipoase o înlănțue.

De alungul său, dune sclipitoare de nisip se înșiruiesc așternute de vânturi. E mohorâta „Coasta de fer“, în grindurile căreia mii de corăbii și-au găsit altădată mormântul. Și-acum, în poveștile pescarilor nordici, se pomenește de peirea tristă

a celor ce se incumetau să-și mâne pânzele către „Skagen“, cel mai nordic punct al Danemarcei, zis și „Cimitirul Corăbiilor“.

Mijlocul peninsulei și țărmul baltic sunt formate din coline și lande. Munți propriu ziși nu se găsesc (Cel mai înalt punct al Danemarcei nu atinge nici 200 m.).

Fig. 1. Danemarca.

În Evul mediu peninsula întreagă era un așternut de păduri. Tăierea copacilor a fost făcută însă cu nesocotință. În scurtă vreme mai tot ținutul se preschimbase într'un pustiu, pe care nisipurile coastei l-au acoperit încetul cu încetul.

— Nici un fir de iarbă, nici un copac, nici un sat . . . nu mai răsărea peste zările bătute de vânt.

Dar iată că prin 1866 se ivește un om, care, inspirat de opera infăptuită de Bremon-tier în Gasconia, întemeiază o societate a cărei țintă fu să redea culturii pământurile pierdute. Acesta e căpitanul Daglas. Prin lucrări de reimpădurire și secarea mlaștinilor, recucerirea a fost urmată și se urmează încă, fără de răgaz. Aci se exploatează un zăcământ de turbă, colo se plantează pini, mai departe se seamănă un câmp, etc.

Prin văile adăpostite se aștern păduri mândre de fag, înecate în umbra pașnică; . . . aci e țara fagului.

Frumusețea melancolică a landelor, liniștea pădurilor, fiordurile coastei dinspre răsărit, ca și nisipurile rumenite de soare de pe coasta apusană,

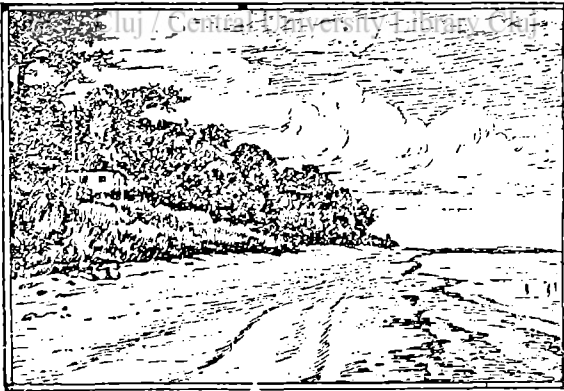

Fig. 2. Țărnuț mării din I. Fünen.

dau peninsulei daneze farmecul neasemuit și pitorescul de care se bucură în ochii călătorilor. } Insulele daneze, așternute ca un pod între cele două peninsule nordice, răsar, cu țărnuțurile zdrențuite, în număr nespus de mare deasupra valu-

rilor. 97 dintre ele sunt locuite; restul, câte-va mii, stâncoase ori mlăștinoase, sunt nelocuite. Cele mai mari sunt îngrămădite între gâtul peninsulei Iutlanda și coasta Scandinaviei. Aici e Seeland, cea mai întinsă, ale cărei dealuri înalte abea de 126 m. se văd cine știe de unde. Între ea și Iutlanda, vine Fünen, a doua în mărime. Langeland e ca o fâșie de nisip, pe când Lolland și Falster stau îngrămădite una 'n alta închizând intrarea în M. Baltică.

II.

Trecutul poporului danez.

Lumina datelor istorice nu lămurește zarea vremurilor trecute, peste acest popor, mai departe de veacul al VIII-lea.

Este epoca „Vikingilor“.

Cele dintâi populații scandinavice, au locuit coastele peninsulelor și malurile lacurilor. Fior-durile și munții le despărteau în grupuri singuratică, nutrină un spirit sălbatec de independență.

Tribul era cărmuit de un șef viteaz, dar în afară de lupte, supușii lui nu înțelegeau să-i dea vre-o ascultare.

Erau oameni aspri, dornici de glorie și averi. Umblau îmbracați în piei de animale și trăiau din pescuit și hoții; munca pământului le părea rușinoasă.

În cete mari, zile întregi rătăceau în bărci ușoare de lemn „drakkaruri“, mânați de câte un rege de mare, „Viking“, după pradă. Nimic nu-i întorcea din cale, nici negurile dese, nici urgia apelor nordului, nici împotrivirea popoarelor prădate. Ajunseseră spaima Europei.—Deacea, când spre începutul Evului mediu, supușii Papei invocau fără prihană puterea Cerului, în rugile lor

rosteau infricoșati: „A furore Normahorum libera nos, Domine“. Scutești-ne, Doamne, de furia Normanilor.

„După cum, în noapțile senine de August cerul e străbătut de o ploaie de stele căzătoare, cari uneori, ating pământul cu un vuet asurzitor și rămân pe el pentru totdeauna, tot astfel în al noulea și al zecilea veac, popoarele Vikingilor părăsiră Scandinavia, străbătură mările pe „drakkarurile“ lor și veniră să se așeze pe pământuri mai puțin sărace decât solul lor natal“¹⁾.

Astfel unele ramuri ale lor nimeriră malurile apusene ale Mării Nordului și coasta Mării Mănicii. Aceștia sunt Normanzii danezi. — După ani de lupte cu popoarele băștinașe, ei reușesc să intre în stăpânirea ținuturilor călcate și a Britaniei.

„Danemarca“ se ivește întâiași dată în paginile Istoriei Medii în epoca lui *Carol cel Mare*.

E denumirea comitatului de apărare a hotarului din preajma Danezilor.

Convertirea la creștinism, deschide calea popoarelor nordice pentru a păși în orbita civilizației europene. La aceeași vreme ele vor lua cunoștință de individualitatea lor națională, fapt natural dar nenorocit, pentru ca să se opună unul altuia și să lupte pentru a se subjugă.

Canut cel Mare rege al Danemarcei și al Britaniei, afirmă cel dintâi o țară daneză injghebată. El voi să ia în stăpânire Norvegia pentru fiul său. Dar jugul se întoarce asupra Danemarcei, când Norvegienii, dornici de libertate, au chemat din exil pe *Magnus*, fiul sfântului războinic Olaf, ca să-i elibereze. Fii lui Magnus au domnit nu

¹⁾ Lecarpentier G. Pays scandinaves, Paris. 1921.

numai peste Danemarca dar și în Scotia și Irlanda. Lupte inverșunate au urmat apoi, timp de câte-va veacuri, între popoarele Nordului. Anglia și-a reluat independența. Jugul a trecut când asupra Suediei, când asupra Norvegiei, uneori peste amândouă deodată, sau la rândul său asupra Danemarcei.

Nici un simțământ de solidaritate nu unește azi aceste trei țări. Și se înțelege ușor de ce, dacă ne gândim că secole de-a rândul în trecut, pacea nu a înfrățit ținuturile scandinavice decât o singură clipă, — Unirea dela Colmar. (1397). Pe cât a fost de mare izbânda păcii, pe atât a fost de scurtă durata ei. Această clipă nu s'a mai reintors...

Asemenea cometelor strălucitoare, dar vremelnice, oameni de geniu ori nebuni, apărură în răstimpuri pe orizontul politic al Danemarcei. Au fost Cristianii. — Umili sateliți, ceilalți regi danezi, „dispar în ochii lumii în strălucirea dărei luminoase a acestor Meteori“.

Nu rareori, Danemarca luă parte la frământările și politica europeană. Se 'nfrății ori dușmăni cu statele vecine, luptă contra pericolelor comune, sacrifică sângele vitejilor săi pentru cauza dreptății. A avut chiar clipe de strălucire în orbita acestei politici.

Rând pe rând Danemarca perde supremația de odinioară, care se întindea din Anglia și până spre țărmurile răsăritene ale Mărei Baltice (1241). Mai târziu (1658) Danemarca perdu și cea mai de pe urmă bucățică din pământul Suediei, Scania rodnică. În veacul al 18-lea, și al 19-lea Danemarca îndură cele mai grele încercări. Perde supremația asupra Norvegiei (1814), iar în 1864, în urma războiului cu austriacii, se deslipesc de ea Ducatele Schleswig și Holstein, trecute Germaniei. Așa în urma războiului de acum, recaptă o parte din ele, prin plebiscit.

Era o vreme, pe la începutul veacului al 19-lea, când Danemarca ajunsese la margene de prăpastie „Nici tâlharii n'aveau ce fura, nici șoarecii ce roade“ spune un scriitor al timpului. Poporul însă s'a deșteptat din amorțirea adusă de nenorocirile abătute asupra țării, prin chemarea la viață săvârșită prin cultură. Tocmai în aceste zile de suferință și nevoi se dezvoltă mai cu tărie literatura și Științele, de pe urma cărora Danemarca ajunge la belșug și fericirea de acum.

Danezii au cultul străbunilor eroi; sunt însă înțelepți și realiști. Ei știu că dacă numărul nu e azi totul, numărul totuși e un element ce nu poate lipsi pentru preponderanța politică a unei națiuni. Și cum ei nu pot avea numărul, au părăsit deșarta năzuință de a mai juca vre-un rol strălucit în politica europeană. Ei nu vor azi, decât să trăiască în pace, să-și samene câmpurile cât pot mai bine, să crească vite, să-și culeagă avuțiile, să străbată mări și oceane cu vasele lor, să se cultive pe ei și să se umanizeze.

Agricultura, creșterea vitelor, comerțul, știința și arta sunt stâlpii fundamentali ai economiei sociale și ai civilizației daneze.

III.

Populațiunea.

Danemarca este cea mai populată țară dintre toate țările nordice (Suedia, Norvegia, Finlanda). Numărul locuitorilor se ridică la 3.350.000 (în 1923), cu o desime deci cam de 80 locuitori pe km p. Fapt caracteristic este că populația orășenească, întrece (1.850.000) pe cea de la țară. În timp ce nașterile corespund aproape mijlociei din țările Europei apusene, numărul morților este redus la cât mai puțin, față cu acel din celelalte state. Printre boli, cea mai pericu-

loasă, este tuberculoza. Ingrămădirile locuitorilor în orașe e un fapt caracteristic în Danemarca.

Copenhaga, capitală, cuprinde aproape o cincime din întreaga populație a Danemarcei, proporție ce nu se constată la nici un alt oraș din lume. E cel mai de seamă oraș din țările nordice. De și e vechiu, înfățișarea lui e cu totul modernă. Așezat la marginea de răsărit a insulei

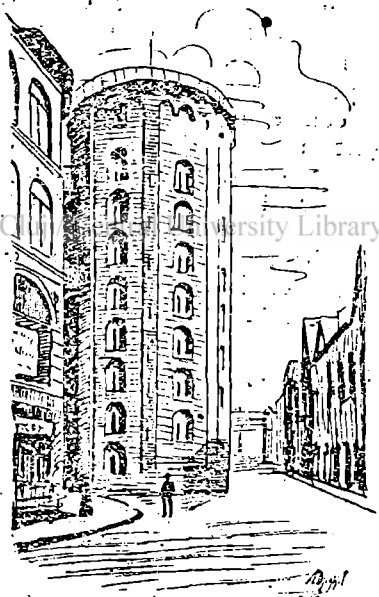

Fig. 3. Turnul rotund din Copenhaga,

Seeland, s'a întins și pe niște insule mici din apropiere. Oglindește de minune elementele intelectuale și economice ale națiunii, în agitata viață a unui centru mondial. E singurul centru mare cultural. În el se află Universitatea înființată în

1479, școala politehnică, precum și una din cele mai de seamă școli de agricultură din Europa. Are biblioteci bogate, iar dintre muzee, două sunt vestite, fiind unicele din Europa. E Muzeul lui Thorvaldsen, marele sculptor danez și Muzeul de arheologie nordică.

Copenhaga este în adevăr inima țării.

Celelalte orașe ale Danemarcei, mai toate, sunt așezate în lungul țărmului. Din punct de vedere istoric e important orașul *Roskilde* ceva mai la

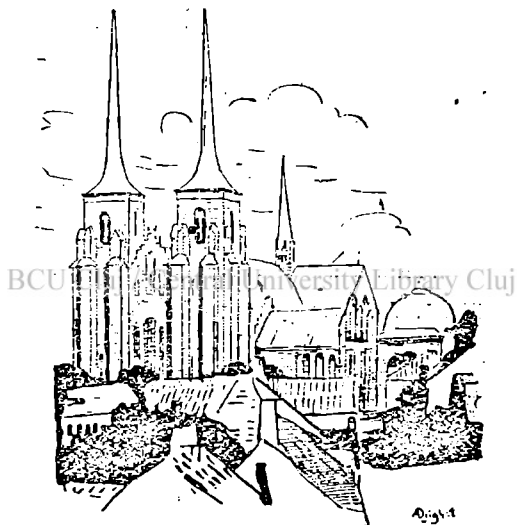

Fig. 4. Catedrala din Roskilde.

apus de Copenhaga. Până în veacul al 15-lea reședința regală. Din slava trecutului n'a rămas de cât catedrala măreață, cu mormintele regilor.

Cel mai de seamă oraș după Copenhaga este *Aarhus* (80.000 loc.) pe coasta răsăriteană a

Iutlandei, port însemnat. Vine apoi *Odense* în insula Fünen, oraș vechiu, ca și Svendborg.

Spiritul de cosmopolitism este una din caracteristicile cele mai bătătoare la ochi ale psihologiei fenoscandinavilor. Ei iubesc bătrâna lor

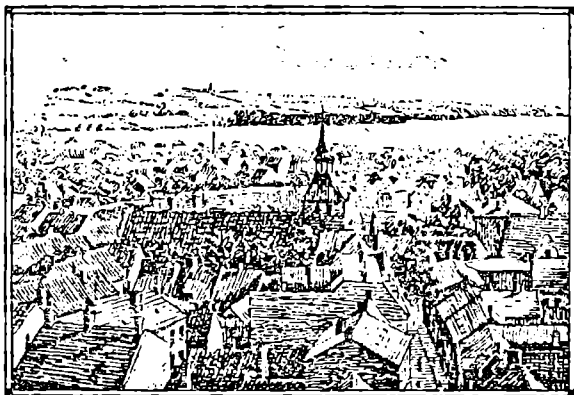

Fig. 5. Vedere asupra orașului Svendborg.

țară și cu drept cuvânt sunt mândri de ea, dar o părăsesc ușor. Se duc să trăiască departe, sub alte ceruri, fără gând s'o mai revadă vreodată.

Ca și frații lor mai nordici, Danezii emigrează mai mult către Statele-Unite și Canada.

IV.

Oamenii.

Danezii sunt înalți, bine făcuți. În general au ochii albaștri sau verzi; părul blond domină. Limba lor are foarte multă asemănare cu celelalte limbi fenoscandinavice — fiind toate ramurile aceluiași trunchiu, vechiul graiu scandinav.

În Danemarca domină protestantismul. Catolici sau evrei sunt aproape o raritate.

Printre oamenii dela Nord, în general liniștiți și tăcuți, dar iuți la mânie, Danezii sunt mai veseli. Îubesc mult natura, muzica și cântecul.

Sunt religioși însă nu până la bigotism. Nenocraticile care s'au abătut asupra țării lor, i-au făcut chiar să fie înclinați spre resignarea fatalistă. „Ce trebuie să se întâmple, se va întâmpla“. De aceia privesc moartea cu liniște și cel care își simte sfârșitul, cu sânge rece orânduște totul, de mai înainte, pentru înmormântare. Ca și mai în toate părțile însă modernismul pătrunzând prin cultură încetul cu încetul a distrus mult din bătrâneștile obiceiuri.

Portul pitoresc de odinioară, care se mai vedea acum jumătate de veac în urmă, chiar prin împrejurimile Capitalei, azi nu se mai păstrează decât de bătrâni. Hainele „bunicei“, cel mult sunt păturite și așezate în șipetul familiei, ca niște antichități.

Tot așa au slăbit și obiceiurile populare, veselia care ținea câte-va zile la Crăciun, până ce se punea pecetia anului sfârșit și se bucurau de venirea celui nou.

În schimb, tot prin cultură, curentul democratic, în politică, a prins adânci rădăcini. De, demult, din veacul trecut, titlurile de nobleță au fost cu totul desființate, iar ca omagiu adus strădaniei celor care au răspândit cultura în mulțime, sunt în mari cinste titlurile de profesor, doctor ș. a.

Sunt oameni foarte primitivi și cu suflet deschis

V.

Agricultura.

Dintre ocupațiunile populației daneze agricultura e cea mai de seamă. — Pe ea se sprijină în mare parte industria țării — Cuprinde aproximativ 206.000 exploatații.

Danemarca are caracterul pronunțat al unei țări de mici exploatațiuni și ferme mijlocii.

Evoluția pășeste mereu sprijinită de legislație, către crearea de mici ferme și parcelarea proprietăților mari. Subvenționate de stat, au fost create în 1922 aproape o mie de ferme mici.

Cultura câmpurilor servește mai mult pentru hrana vitelor. — Recolta mijlocie dă pe hectar cam 3,0 tone grâu, de cea mai bună calitate, 1,5 tone secară, 2,4 tone orz, 1,9 tone ovăz. — În total produsul unei recolte normale se cifrează la 2.5 mil. tone de cereale, 16.9 mil. tone de tubercule, 4.6 mil. tone fân și paie.

„Nu se exagerează, când se spune că economicește Danemarca nu e de cât o mare fermă administrată în mod industrial; și că din punct de vedere social și politic poporul danez e un popor de țărani proprietari“.

Proprietatea agricolă de azi a Danemarcei, nu datează prea de mult. E rezultatul muncii de un veac. În această privință noi am avea destule de învățat din progresul realizat în Danemarca, iar prefacerile de acolo ne pot da bune speranțe și pentru viitorul nostru, în cazul când s'ar urmări și la noi, cu aceeași îndârjire, îndrumarea sătenilor spre îngrijirea ogoarelor și spre luminarea minții lor.

Și în Danemarca, precum a fost și la noi până eri, pământurile mai toate erau ale nobililor. Starea țăranilor era de plâns. Cel mult țineau câte o șuşuniță de pământ în arendă, dar cei mai mulți erau iobagi și în totul atârnavu de marele proprietar. Cu anul 1784 încep marile reforme. Iobăgia este desființată, iar ceva mai târziu proprietățile mari fură împărțite la muncitorii de pământ. Odată cu împroprietărirea

sătenilor însă începu și o mai sistematică cultivare a pământului, așa în cât producția creștea mereu, de și agricultura trecea prin grele încercări, din cauza condițiilor politice externe.

Astfel pe vremea războaielor napoleonene, exportul este aproape cu totul redus. Prețurile scăzură în'atâta încât făceau de prisos orice muncă. Ahea prinseseră agricultorii ceva chiag și zile negre-ii amenințară. Indreptarea nu începu de cât cam de pe la 1830, când se mai liniștiră războaiele.

De atunci însă situațiunea economică mereu se îmbunătățește de și stânjenirea progresului se ivește din nou, când pe piețile europenești invadară grânele din America și Australia. Prețurile iar scăzură; cultivarea cerealelor iarăși era amenințată.

De astă dată însă danezii erau pregătiți pentru luptă. Școlile de cultură generală își făcură efect. Rezultatul luminării minții asupra progresului economic se prinde imediat.

Pe deoparte apucară drumul creșterii vitelor, iar ogoarele, rămase numai pentru cereale, fură îngrășate și lucrute cum trebuie. Astfel măriri producția pământului, iar pe lângă agricultură s'au îndeletnicit tot mai mult cu creșterea vitelor.

Astăzi Danemarca ahea dacă produce cereale cât trebuie pentru hrănirea populațiunei ei; în schimb comerțul ei exterior se bizue aproape numai pe produsele scoase din creșterea vitelor și a păsărilor.

Dintre cereale se cultivă în Danemarca prea puțin grâu, aceasta și din cauza condițiilor climatice. Cel mai mult se seamănă mai ales ovăz, secară și orz, apoi cartofii, sfeclă de năut și mai ales plante furagere.

Agricultura rațională, lucrarea întinsă a pământului

mântului, a dus țărănimea daneză pe calca înfloririi bunei lor stări materiale. Mai ales de pe vremea războiului din urmă Danemarca a ajuns un adevărat stup plin de rod.

* * *

Sate cu casele dese, ca la noi, sunt o raritate în Danemarca. Fermele sunt presărate în mijlocul ogoărelor, înconjurată de un huceag de arbori ori pomi roditori. Gospodăria e ca o cețățue cu patru ziduri. O latură e formată din

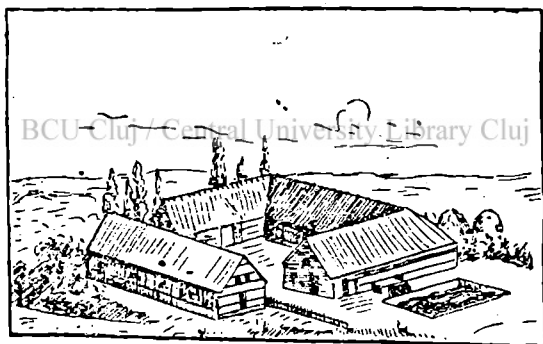

Fig. 6. O fermă daneză.

locuința, acoperită cu olane și cu pereți de cărămidă. În față, la drumul bătut, sunt hambarele, tot bine zidite. Celelalte două laturi sunt formate din grajduri, staule, acareturile gospodăriei, ori încăperile unde, își duc traiul zilnic stăpânii și muncitorii la un loc.

Unde și unde dacă au mai rămas vechile case, acoperite cu stuf bine bătut și cu pereții din chirpici ori vălătuci, întăriți cu grinzi ori cu căpriori, ce se văd ca niște dungii înegrite din albul peretelui vărut.

De aceia când străbați Danemarca în lung și larg, mereu ai înaintea ochilor tablouri de bună stare și belșug. Rar când pajistele sunt arse; râpi sau pamânturi netrebnice nu se zăresc. Totul e ca un parc bine întreținut, vesel și înviorător. Ceia ce se vede azi, însă se datorește în bună parte străduinței omenești. Năsipurile au fost îngrășate pentru ca să poată servi drept ogoare. Păduri s'au plantat, pentru ca să oprească în loc

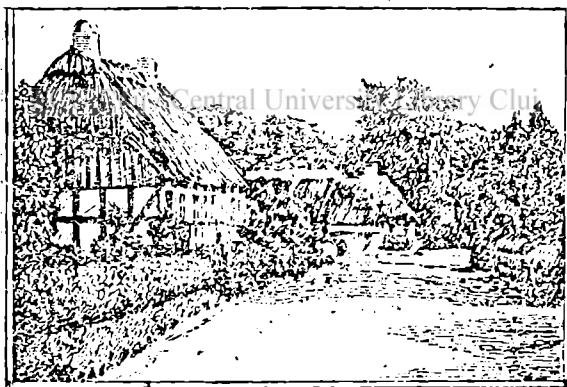

Fig. 7. Case vechi.

umezeala venită dinspre mare. Canale de irigațiuni străbat în toate părțile câmpurile însemnate. Palmă cu palmă, se câștigă ogoare de pe locurile mai înainte cu turbării ori pustiurii năsipoașe. Mai ales rodnicia peninsulei Iutlandei, așa a fost căpătată. Nu mai departe de cât pe la mijlocul veacului al 19-lea se mai găseau pe ea

pesfe 7600 km² de paragină, acoperită cu burueni de sărături sau acolo câte o tufă de iarbă aspră, de nici caprelé nu o măncau. Până acum peste 6000 km², dintre locurile nétrebnice, sunt acoperite cu covoare de cereale ori fânete.

Cu drept cuvânt Danemarca, în bună parte ca și Olanda, este cucerită de către locuitorii ei, care au dus grea trudă, ca să o transforme în raiul numai verdeată și bëlșug, de azi.

VI.

Organizația agricolă și Cooperatiă.

Marea dezvoltare a agriculturii daneze se datorește mai ales faptului că agricultorii acestei țări conduc exploatarea lor după o metodă strict științifică. Agricultura aici este aproape industrializată, s'ar putea zice mai ales „Cooperativizată“.

„Luați la întâmplare pe un țaran danez și vorbiți cu el; nu-l veți auzi invocând, pentru a justifica felul lui de a lucra, obiceiul sau tradiția, ci sfaturile pe care le-a primit de la școala de agricultură sau părerile sindicatului său. El își înțelege foarte bine rostul intereselor sale și de îndată ce s'a ivit nevoia de a exporta prisosul produselor naționale, el a recurs la cooperare fără de care, nici el, nici ceilalți modești cultivatori de vite—compatrioții săi—nu ar fi putut transporta produsele lor pe piețele streine.

Cumpărarea, fabricarea și vânzarea produselor agricole se fac în Danemarca prin mijlocirea cooperativelor“ (G. Lecarpentier).

Întreaga taină a dezvoltării economice de azi a Danemarcei, stă în dezvoltarea cooperativelor de tot soiul. S'ar putea spune că întreaga țară e o mare gospodărie, iar fiecare muncitor, fiecare

stăpân* de pământ este albina care îngrijește de buna stare a stupului. Unde se pomenește acolo, vânzarea produselor prin mijlocirea samsarilor care mișună la noi în preajma satelor spre a pune mâna pe tot ce produce gospodarul răsleț, de la un ou și până la sacii cu grâu.

Vestite sunt în Danemarca mai ales cooperațiunile pentru desfacerea laptelui și a untului. Dintre cele 1400 de lăptării cam câte sunt în Danemarca, 1200 sunt cooperative de lăptării, în care se adună laptele de la 1.200.000 de vaci.

Fiecare gospodar care vrea să facă parte din o asemenea cooperativă, trebuie să se supuipe la anumite reguli. Trebuie să hrănească vitele bine, să le asigure, să le arate la medicul veterinar. Prețul ce-l ia de pe lapte, e în legătură și cu cât lapte dau vacile lui, dar și cu cât unt iese din lapte. Prin urmare gospodarul este ținut să-și îngrijească bine vitele, ca să capete lapte cât mai mult și cât mai gras. Numai așa a putut să se ajungă ca untul din Danemarca să fie vestit și căutat pentru export.

Vrednice de vizitat sunt uzinele unei cooperative de lăptărie. «In plin câmp zărești la marginea șoselei o construcție de cărămidă, având deasupra-i un coș larg patrat: — e o „uzină lăptărie“ — Câteva încăperi o compun: o sală de lucru, un laborator, un șoproș. — Sala în interior sclipeste de curată ce e. Pereții și podeaua sunt din plăci smălțuite, albe; arămăriile tuburilor, bazinelor, a vaselor de lapte etc., sunt strălucitoare. — Toate aparatele acestei fabrici sunt puse în funcțiune prin curele de transmisiune de către un motor cu vapori al cărui șgomot te asurzește. Personalul unei asemenea uzine-lăptării rare ori se compune din mai mult de trei angajați».

După ce laptele e adus, e dat pe sama

mașinelor, Ici sunt separatoarele care-l smântănesc; din ele trece printr'un aparat care-l curăță de microbi și apoi în altele în care se bate, până ce-i storc ultima picătură de unt.

Zerul, care rămâne, se întrebuințează de țărâni pentru hrana porcilor.

În fiecare săptămână se fac socotelile și se plătesc cooperatiștilor după cât lapte a adus și după bunătața lui. La sfârșitul anului, foloasele trase de cooperativă, sunt împărțite între cooperatori.

Dacă untul danez are o reputație universală și e căutat în mai toate piețele, mai ales în Anglia. Aceasta se datorește cooperatiunilor.

Pe lângă cooperativele pentru lapte, minunate sunt și abatoarele—cooperative, care aduc aminte pe cele vestite, de la Chicago, din Statele-Unite. E interesant de știut cum au luat naștere. S'a întâmplat cu Danemarca, cea ce s'a întâmplat și cu noi, pe vremea așa zisului război vama cu Austro-Ungaria. Foștii vecini, de frica concurenței, au oprit să mai exportăm vite. Credeau că ne vor doborî. Atunci agricultorii noștri, ne mai putând crește vite pentru export, au început să are și fundul iazurilor secate. N'aveau cum să ne oprească a trece grâul, căci aveam poarta Dunării, slobodă. Așa și cu cei din Danemarca. Ei erau buni crescători de porci și vite. Germania, în 1877, oprește importul vitelor vii; ceva mai târziu aceleași măsuri sunt luate și de Anglia. Cei mari se înțeleg lesne pentru a da în cap la cei mici.

Decât, danezii nu ș'au pierdut cumpătul, ci s'au apucat să înființeze cooperative-abatorii. Și astfel astăzi ei exportă germanilor și englezilor minunate șunci și cărnuri afumate. O singură cooperativă de asemenea natură în 1887, azi se găsește vre-o 70.

Mai minunate sunt cooperativele, de pe urma cărora se exportă pe fiecare an milioane de ouă.

«Fiecare cooperador, înainte de a trimite șefului strângător al districtului ouălele, produse ale fermei sale, aplică pe coaja ouălor un semn care poartă alături de numărul districtului, numărul de ordine al cooperadorului. În acest fel se poate ști fiecare ou de la ce gospodărie vine. Plata se face nu numai după numărul ouălor trimise dar și după mărimea lor. — Pentru fiecare ou stricat furnizorul e supus unei amende, iar dacă faptul acesta se repetă de mai multe ori este exclus din cooperativă.

Aproape totalitatea ouălor conservate sunt expediate în Anglia. — Dela 4 milioane fr. valoarea ouălor expediate în 1885, această cifră s'a ridicat la 180 milioane în 1920⁶.

Ce bune exemple pentru noi, unde ouăle sunt adunate cu țărâta de negustorașii satelor, care le exportează cu vagonul câștigând ei, în loc să câștige gospodinele.

VII.

Industria.

Măcar că temelul gospodăriei Danemarcei este agricultura, măcar că în pământul ei nu se află decât prea puțini cărbuni și aproape de loc fer, Danemarca are o industrie pe cât de variată pe atât de importantă. Un sfert din populațiune se ocupă cu indeletniciri industriale.

Centrele industriale mai toate sunt în porturi pentru ca transportul cu trenul să nu mai scumpească prețul mărfurilor. Orașele mai toate sunt industriale, centrul cel mai însemnat fiind în Copenhaga.

E dreptul că mai toate fabricile daneze lucrează

mai mult pentru consumul lăuntric. Sunt însă unele vestite, a căror fabricate sunt imprăștiat în lumea întreagă. Dintre acestea vestită e fabrica de porțelanuri, înființată în 1775. Porțelanurile de Copenhaga, au aceeași faimă ca și cele de Saxa ori chiar de Sévres. Cu timpul însă și alte fabrici s'au mărit într'atâta în cât au început să exporteze. Așa bunăoară sunt fabricele de ciment.

Mulțumită științei pusă în serviciul fabricii, chiar produse care aiurea nu intră în cumpăna exportului, se exportează din Danemarca. Așa sunt bunăoară olanele și chiar cărămizile fabricate în insula Mors, dintr'un pământ special; sunt foarte căutate în Suedia și Norvegia. Cele mai răspândite sunt fabricile bazate pe agricultură. În vechea fabrică de bere dela Carlsberg, s'a ajuns să se fabrice o bere de export, care poate face drumuri lungi fără să se altereze. Fabrici de zahăr, oțiu, apoi tăbăcăriile ocupă un loc însemnat în industria daneză.

Sunt și industrii metalurgice prospere cea dintâi fiind întemeiată abea în 1850. Se înțelege că materialul prim este importat, dar e lucrat cu atâta îngrijire în cât valoarea fabricatelor se bizue mai mult pe această din urmă calitate. E tot așa cum s'a întâmplat și în Elveția, bunăoară cu fabricarea ceasornecelor. Munca omului este prețuită, adăogând preț mare produselor fabricate.

Valoarea produselor industriale daneze, care nu atingea 20 mil. coroane în 1901, întrecea 70 mil. în 1913 și grație prețurilor războiului, a ajuns aproape 300 mil. în 1919.

„Cestiunea forței motrice nu preocupase mult pe danezi. Ei aveau la dispoziție, pentru motoarele lor, petrolul american cum și cărbunele englez, al cărui cost nu le revenea mai scump ca înseși locuitorilor mării Britanii. — Dar a venit războiul, prețul cărbunelui s'a urcat mult, iar

petrolul adeseori a lipsit, cu totul. — Atunci și-au amintit că au la îndemână 80.000 hectare de turbării, din care nu scoteau în timpurile obișnuite decât 120.000 tone de turbă pe an. Ei au împins extracția la peste 2 și jumătate milioane tone pe an. În același timp, un inginer danez a isbutit să extragă un fel de ulei, uleiul brun care să înlocuiască în motoarele nenumărate ce întrebuințează industria daneză, uleiurile grele de petrol.

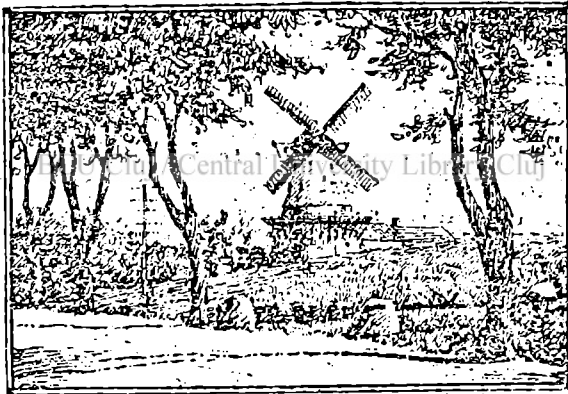

Fig. 8. Moara de vânt în regiunea Svendenborg.

Ca proiecte de viitor, Danezii intenționează să perfecționeze morile de vânt pentru transformarea directă a vântului în energie electrică; în același timp să instaleze stațiuni de forță electrică în apropierea turbierilor și să transforme astfel turba în electricitate. În sfârșit, cu timpul, vor să capteze forța curenților marini — puternici în Micul Belt cum și pe coasta Mării Nordului între Esjberg și noua frontieră meridională. —

Forța acestui din urmă curent numai, ar fi mai mult decât îndestulătoare pentru trebuințele forței motrice din întreaga Danemarcă“.

Transporturile. Și din acest punct de vedere Danemarca a știut să invingă greutatea ce le are din cauza configurațiunii pământului ei, numai insule, despărțite de canale. Ușurința traiului și mai ales dezvoltarea comerțului sunt în strânsă legătură cu căile de comunicație. Lipsindu-i râuri mai largi, care să servească drept căi lesnicioase lăuntrice, în Danemarcă în schimb sunt multe șosele, bine întreținute. Pentru suprafața ei, ceva mai mare decât a Moldovei, cele 45.000 km. de șosele, mai mult de un kilometru la kilometru pătrat, formează o rețea deasă de drumuri bune. Drumurile de fer sunt și ele destul de dese, formând o lungime de 4257 km, cam a 10-a parte din lungimea șoselelor.

Transporturile principale se fac însă pe apă. Mai toate orașele sunt și porturi. Până și legăturile directe dintre Germania și Copenhaga se face cu Ferry-boaturile, adică vapoare anumite pe care se pun vagoanele. Dela Berlin la Copenhaga, nu te dai jos din tren.

Cât privește flota comercială, distrusă la începutul veacului 19 lea de către englezi, azi e una din cele mai de seamă din lume.

VIII

Instrucția și cultura.

„Când zărești o mare clădire, dacă ești în Germania zici fără multă gândire: e o cazarmă; e o uzină, dacă ești în Anglia; e o școală dacă ești în Danemarca; rar dacă e altfel și te înșeli“. Așa, cel puțin se spune în Danemarca.

• Nu există în Danemarca, de altfel și în Scan-

dinavia analfabeți decât copii cu totul anormali; prin sfortări perseverente, profesorii școalelor speciale de anormali reușesc să smulgă dela o viață cu totul -vegetativă chiar un mare număr de sărmani micuți părăsiți în alte țări în mizeria lor. morală.

Durata învățământului primar în Danemarca e de 7 sau 8 ani. — Copiii urmează cursurile de la 6 ani până la 14 ani.

Caracteristica de căpetenie a învățământului primar danez este educația fizică... Printr'o supraveghere medicală foarte severă, — cu ajutorul gimnasticii raționale și a sportului, unite cu grija de a desvolta în copil spiritul de observație și gustul pentru lucrările practice printr'un învățământ manual propriu etății lui, se înlătură efectele periculoase ale unei munci exclusiv intelectuale.

Învățământul secundar cuprinde școale intermediare — timp de 4 ani și apoi gimnaziu cu 3 ani. Învățământul în gimnaziu se împarte în cele două secții — clasic și real.

Danemarca nu posedă decât o Universitate, cea din Copenhaga. Aci nu sunt admiși decât absolvenții din gimnaziu care au trecut cu succes un examen al întregului învățământ secundar.

* * *

Dacă mai toate inițiativele scandinave în materie de educație morală și fizică sunt demne ca să stârnească admirația și să fie imitate în toate țările, de sigur că nu este o instituție de educație mai nobil democratică și mai moral înălțătoare de cât aceea a „școalelor înalte ale poporului“.

Ideia a fost concepută de un episcop, Grundtvig, poet și filosof tot odată în scopul de a pătra în Schleswigul septentrional mentalitatea

și conștiință daneză, amenințate de cultura germanică. Clasele sociale pe care voia să le păstreze daneze erau clase populare și mijlocii. Grundtvig imaginează un învățământ superior liber, propunându-și ca țel „să cultive și să desvolte conștiința omului, a creștinului și cetățeanului“. El înțelesese, acest profund psiholog, că un om care posedă conștiința triplei sale demnități de om, de creștin și de cetățean al unei țări libere, — era salvarea țării pe toate terenurile.

Cea dintâi școală din acestea a fost deschisă la Rødning în 1850. Dar numai după odiosul războiu care a smuls patriei lor, vreme de o jumătate de secol 200.000 danezi, s'a înțeles mai bine rostul și forța morală a operei lui Grundtvig.

Punerea în practică și adevărata întemeiere a acestor „școli superioare pentru popor“ a fost săvârșită de un ciubotar, Kristen Kold. În 1906 aceste școli au ajuns la o așa dezvoltare, în cât, la țară, din trei locuitori, bărbați și femei, între 20—25 ani, măcar unul a trecut prin ele. „Toată schimbarea provine din fericita împărechere a gândirii unui patriot de samă, cu puterea și răbdarea în acțiune a unui produs al țărănimii. Grundtvig fu reformatorul teoretic, cugetătorul plin de încredere în țara sa, iar Kold fu personalitatea care trăește în credință și speranță pentru o idee. (I. Simionescu. Kristen Kold în Pufuri de Păpădie 1919).

Câteva date, privitoare la principiile și modul de funcționare al acestor școli, sunt necesare pentru ca să se poată prinde mai bine originalitatea și puterea lor educativă. Ele își propun să deștepte conștiința individuală, să desvolte energia personală, să facă pe fie care în stare să înțeleagă rostul și demnitatea vieții. Ele vor să transforme „umbra de om“ în adevărați oameni conștienți de drepturile și îndatoririle lor.

Fondatorul lor, — aceasta nu trebuie să se uite, — era un adevărat apostol al bisericii. „Un adevărat creștin, zicea el, are datoria de a se desvolta intelectualicește și de a se îmbunătăți sufletește; un creștin, care nu cultivă în el, atât pe cât poate, elementele superioare de umanitate care sălășluiesc în sufletul său, acela nu e un bun creștin“.

Ideia, de sigur, era nobilă, dar cât de grea de realizat! A da cu folos un învățământ superior, tinerilor cari în copilăria lor nu au primit de cit o instrucție primară și căroro munca pentru pâinea de toate zilele le lasă foarte puțin timp liber, este o problemă foarte grea de deslegat. Ce materii trebuie să cuprindă un asemenea învățământ? Cui, prin cine, unde, după ce metodă, în ce interval de timp, în ce condiții morale și materiale trebuie să fie dat și pentru a produce rezultatele dorite?

Ele au fost organizate de preferință, la țară, sub formă de internate și sunt urmate de tineri între vârstele de 18—25 ani.

Programul materiilor predate nu este același în toate școalele, dar în general variază puțin dela una la alta.

Se predau cursuri de literatură, istorie, limbile vii, la care se adaugă cursuri de știință, matematică, fizică și chimie. Și toate acestea fără ca învățământul agricol să fie neglijat.

„Școala populară superioară e în Danemarca o forță culturală de o importanță cu atât mai mare, cu cât pătura țărănească nu joacă numai un rol economic, ci are rolul conducător și în direcția politică“.

Adâncă răspindire a culturii în mulțime, de altfel vine pe urma tradițiunii culturale, de mult încă întemeiată în Danemarca. Mai ales în peri-

oada de după marea catastrofă politică de la începutul veacului al 19-a, literatura și știința, ca un soi de compensație, au luat o deosebită dezvoltare. Multe din energiile culturale daneze, au trecut granița micii lor țări, produsele lor ajungând la un renume universal. Așa e bunăoară *Oehlenschläger* (1779—1850), care prin poema sa „Alladin“ este întemeietorul literaturii daneze din începutul veacului al 19-lea. Vestit e neîntrecutul povestitor *Andersen* (1805 - 1875) ale cărui povestiri, cu un farmec deosebit, sunt în parte traduse și în românește de către D-na Vlăhuță. *Grundtvig* (1783—1872) e de o activitate minunată: preot, poet, istoric, filosof, dar înainte de toate chiamă poporul său spre muncă și conștiința de om. E Fichte al Danemarcei. „A pus lumina în fiecare bordei, tăria în fiecare suflet. Prin opera sa, a tras urme adânci în progresul țării sale, creînd o armată de muncitori, harnici, conștiinți „(I. Simionescu Oameni aleși). *G. Brandes*, criticul literar care a avut mare înrăurire asupra curentelor de pe la sfârșitul veacului al 19-lea, tot daneze. În domeniul artei, e socolit printre clasici sculptorul *Thorwaldsen* (1799—1844) a cărui opere sunt împrăștiate în toate marile muzee din Europa, multe din cele mai de seamă fiind adunate în Muzeul din Copenhaga. În domeniul științific e de ajuns a pomeni numele lui *Oersted* (1777—1851) descoperitorul electro-magnetismului. Danemarca, azi, este una din țările care ne poate servi drept exemplu în toate. De și mică, totuși prin hărnicia poporului ei, dragostea lui de țară bazată pe adâncita cultură în mulțime, prin solidaritatea arătată în cooperative, a ajuns la o stare economică și culturală, care o face de invidiat.

IX

Coloniile.

Danemarca e o țară mică, dar posedă destul de întinse colonii, e dreptul, multe cu slabă populație, dar cu întinderi și bogății mari. Până în 1917, a posedat chiar câte-va ținuturi din noul continent; le-a cedat însă Statelor Unite.

În Oceanul Atlantic, între Scoția și Irlanda e arhipelagul stâncos *Faroë*. De și cu o întindere totală numai de 1400 Km. 2 și cu o populație de 20.000 locuitori totuși are o importanță deosebită în bogăția economică. Jumătate din populația lor se ocupă cu pescuitul; restul cu agricultura sau alte mici indeletniciri.

Islanda e tot a Danemarcei. E o insulă de 105.000 Km.2 adică de două ori și jumătate suprafața Danemarcei. E în aceeași situație față de Danemarca, cum e Canada față de Anglia, adică are constituția ei proprie, adunarea legislativă și ministerul ei. Locuitorii azi în număr de aproape 92.000 — se ocupă mai mult cu pescuitul și agricultura. De și pământul ei e numai vulcani, ghețari și geisere — foc și gheață la un loc, — totuși începe să devie un cuib de hărnicie omenească, iarăși bazată pe cultură. Se cultivă puțin cerealele; clima e prea neprielnică. În schimb cartofile înlocuiesc grâul. Creșterea vitelor și mai ales pescăriile, formează cea mai mare parte din comerțul ei extern.

Groenlanda. Mai spre apus de Islanda, se întinde *Groenlanda* o insulă imensă, necunoscută încă pe de-a-ntregul. Ea se întinde, cu partea-i lată, până aproape de polul nord, iar cu vârful ascuțit, dincoace de cercul polar, pe aceeași latitudine ca și Cristiania ori Petersburg. Ocolită de Curentul Golfului, care aduce căldură în Nor-

vegia, Groenlanda e un scut aproape în întregime acoperit de gheață. Pământ de locuit nu se găsește de cât o șușinită îngustă, pe margine.

După numărătoarele din urmă, pe Groenlanda trăesc cam vre-o 15.000 locuitori dintre care numai 4000 Europeni, ceilalți sunt Eschimoși indigeni.

Comerțul în Groenlanda e un monopol al Statului, guvernământul danez a voit în felul acesta să înlătore exploatarea indigenilor de către Europeni. Uleiurile de focă și de pește, pieile de urși, de vulpe albastră și vulpe albă, de focă și rechin, peștele sărat și creolita (minereul din care se extrage aluminiul) sînt principalele produse exportate de Groenlanda.

„Dar de fapt, cea mai înfloritoare colonie daneză nu e supusă dominației politice a Danemarcei, — e vorba de *Siamul* din Asia sud-orientală. Cîteva mii de Danezi joacă într-adevăr, la Bangkok, un rol economic foarte activ și pun în valoare pe țărmurile Mekongului o cantitate mare de capitaluri, aparținând la un mare număr din compătrioții lor, cari nu au văzut niciodată și nici nu vor vedea alt elefant de căta cela al ordinului Daneborg“.

CUPRINSUL

	<u>Pag</u>
Intindere și așezare	3
Trecutul poporului danez	6
Populația	9
Oamenii	12
Agricultura	13
Cooperația	18
Industria	21
Instrucția și cultura	24
Coloniile	29

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Au apărut :

I. SIMIONESCU

OAMENI ALEȘI. — I. STRĂINII

Ediția III-a — 40 Lei.

I. SIMIONESCU

ORAȘE DIN ROMANIA

Cu 62 ilustrații. — Lei 90.

Să ce ceară de la CARTEA ROMÂNEASCĂ

Alte broșuri de geografie

Datoria fiecărui bun român este, în primul rând, să-și cunoască țara. Nu ajunge. Pentru ca să poată căpăta îndemn la muncă și râvnă pentru a contribui la propășirea ei, trebuie să cunoască și cum e în alte țări, vecine sau mai depărtate, unde oamenii au fost mai îndelungă vreme slobozi și au avut răgaz ca să ajungă la o stare mai înfloritoare de cum trăim. E nevoie să știe și curajul pentru cercetarea ținuturilor grele de ajuns.

In Seria C din biblioteca

„Cunoștințe Folositoare“

să găsească următoarele broșuri asupra altor țări de cât România :

- G. Năstase, *Ucraina* (No. 1).**
- I. Simionescu, *Cehoslovacia* (No. 2).**
- I. Simionescu, *Finlanda* (No. 4).**
- I. Simionescu, *Spre polul Sud* (No. 8).**
- Ap. D. Culea, *Olanda* (No. 9).**
- C. Motaș, *In adâncul mărilor* (No. 10).**
- I. Simionescu, *Către Everest* (No. 13).**
- G. Năstase, *Lituania* (No. 16).**

Prețul fiecărei broșuri tot 4 lei este.

Seria B. „Sfaturi pentru gospodari”.

- No. 1 Ingrijirea pasărilor de Prof. C. Motaș.
- „ 2. Despre tovarășii de Prot C. Dron.
- „ 3 Despre scarlatină de Dr. I. Gheorghiu.
- „ 4. Livada din sâmburi de G. Gheorghiu.
- „ 5. In jurul casei de M. Lupescu.
- „ 6. Casa de I. Simionescu.
- „ 7. Morcovul și alte legume de P. Roziade.
- „ 8. Sifilisul de Dr. E. Gheorghiu.
- „ 9. Temelul îmbunătățirii vitelor de Th. Chițoi.
- „ 10. Votul obștesc de A. Gorovei.
- „ 11. Creșterea porcellor de C. Oescu.
- „ 12 Viermil de mătasă de T. A. Bădrău.
- „ 13. Oftica sau tuberculoza de Dr. E. Gheorghiu.
- „ 14 Pelagra de Prof. V. Babeș.
- „ 15. Alegerea semințelor de C. Lacrișanu.
- „ 16. Creșterea pasărilor de Prof. C. Motaș.
- „ 17 Rătăcirile bolșeviste de Maior I. Mihai.
- „ 18. O stupină dintr'un roi de N. Nicolaescu
- „ 19 Cum se întemelază o vie de D. M. L. Cădere Cluj
- „ 20. Răsadnița și Plantele din răsad de V. Sadoveanu.
- „ 21. Lehuzia de dr. E. Gheorghiu.
- „ 22 Meșteșugul vopsitului cu burueni de Art. Gorovei.
- „ 23. Cum orbim de I. Glăvan.
- „ 24. Păstrarea carnei de porc de G. Gheorghiu
- „ 25. Calul de Prof. E. Udrișchi.
- „ 26. Doctorul in casă de Dr. O. Apostol.
- „ 27. Cum trebuie să ne hrănim de E. Severin.
- „ 28. Lămurirea legii dărilor de Iuliu Pascu.
- „ 29. Beția de Dr. Emit Gheorghiu.
- „ 30. Lămurirea Constituției de Artur Gorovei.
- „ 31. Boale parazitare la animale, cari trec la om de C. Motaș
- „ 32. Folosințe nesocotite în gospodărie de I. Simionescu.
- „ 33. Mama și copilul, de Dr. M. Manicalide.
- „ 34. Indrumări spre sănătate, de Dr. I. Bordea.
- „ 35. Despre hrană, de Dr. I. Bordea.
- „ 36. Omul și societatea de Al. Giuglea.
- „ 37. Bucătăria sântencel de Maria Col. Dobrescu.
- „ 38. Sfecla de zahăr de C. Lacrișanu.

- No. 39. Ingrășarea pământului de *I. M. D. Brătescu*.
 „ 40. Frigurilo de baltă de *T. Dumitrescu*.
 „ 41. Banul de *A. Gînglea*.
 „ 42. Sfaturile practice de *Ing. A. Schorr*.
 „ 43. Lămurirea calendarului de *A. Gînglea*.

Seria C. „Din lumea largă“.

- No. 1. Ucraina de *G. Năstase*.
 „ 2. Cehoslovacia de *I. Simionescu*.
 „ 3. Munții apuseni de *M. David*.
 „ 4. Finlanda de *I. Simionescu*.
 „ 5. Bucovina de *I. Simionescu*.
 „ 6. Basarabia de *G. Năstase*.
 „ 7. Dobrogea de *C. Brătescu*.
 „ 8. În spre polul nord de *I. Simionescu*.
 „ 9. Olanda de *Ap. D. Cuba*.
 „ 10. Viața în adăncul mărilor de *C. Motaș*.
 „ 11-12. A Șaguna de *I. Luțaș*.
 „ 13. Către Everest de *I. Simionescu*.
 „ 14. Românii de peste Nișt. u de *V. Hăvea*.
 „ 15. Ardealul de *I. Simionescu*.
 „ 16. Lituania. de *G. Năstase*.
 „ 17. Câmpia Transilvaniei, de *Ion Popiu-Câmpianu*.
 „ 18. Moldova de *I. Simionescu*.
 „ 19. Românii din Ungaria de *I. Gîrgeșcu*.
 „ 20. Jud. Turda-Arieș de *I. Mureșeanu*.
 „ 21. Țara Hategului de *Gavril Todica*.
 „ 22. Sp. B. C. Haret de *I. Simionescu*.
 „ 23. Danemarca de *Magda D. Nicolescu*.
 „ 24. N. Millescu în China de *I. Simionescu*.

Seria D. „Știință aplicată“.

- No. 1. Fabricarea săpunului de *A. Schorr*.
 „ 2. Motorul Diesel de *Ing. Casetti*.
 „ 3. Industria parfumului de *E. Severin*.
 „ 4-5. Aerul lichid de *Ilie Matei*.
 „ 6. Industria azotului de *L. Caton*.
 „ 7-9. Locomotiva de *Ing. Casetti*.
 „ 10. Aeroplanul de *Dr. V. Anastasiu*.
 „ 11. Baloane și dirijabile de *C. Mihăilescu*.

M. SADOVEANU și D. D. PATRAȘCANU

VIATA SFINTILOR

Volumul I bogat ilustrat 35 lei

Vol. II sub tipar.
